

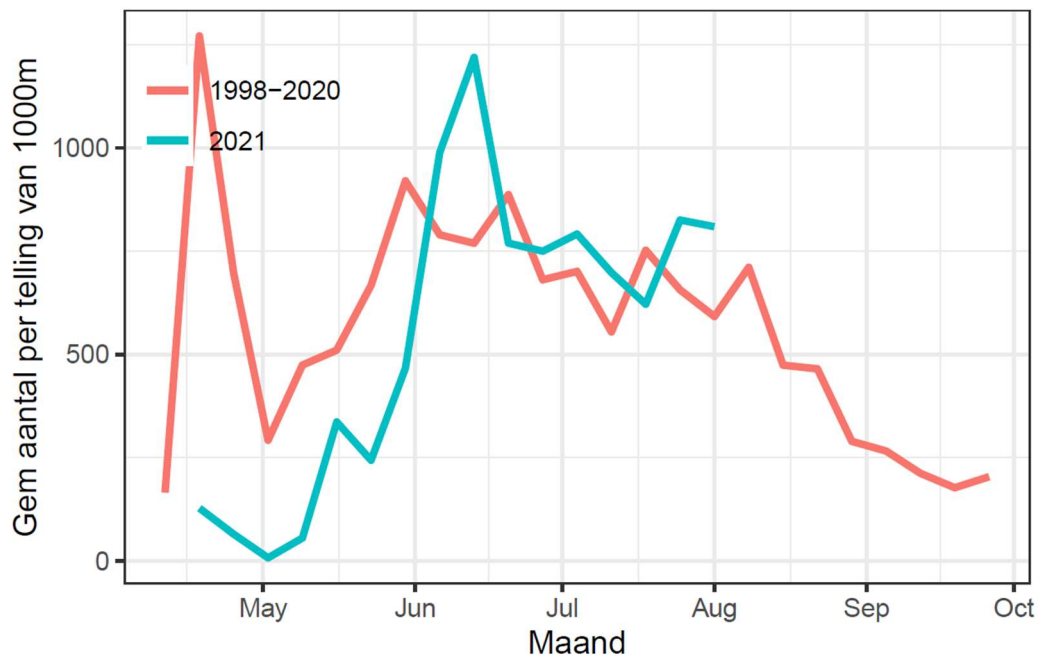
Meetnet libellen

Augustus 2021

Beste teller,

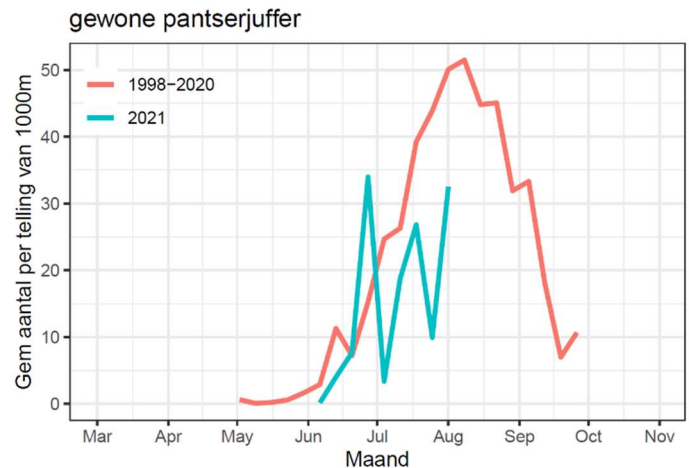
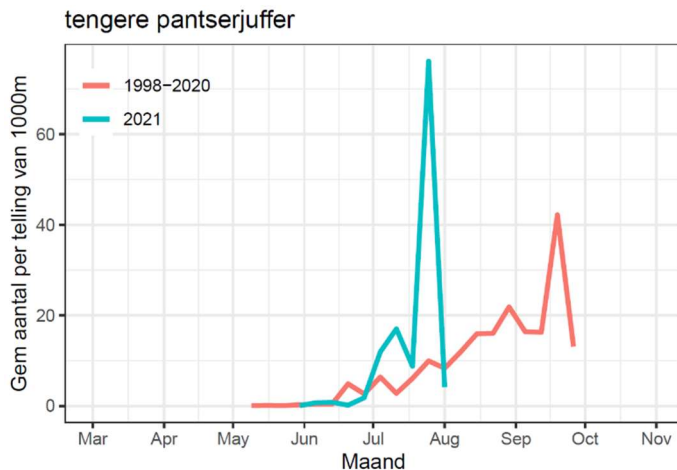
Het is een jaar met een laat voorjaar en veel regen, maar deze zomer zijn er, op het moment dat de zon schijnt, alsnog veel libellen te zien. Het voorjaar was slecht gevolgd door een piek in juni maar we zitten nu weer op het normale niveau. Als we nog een warme nazomer krijgen zouden we de hoge aantallen nog wel even vast kunnen houden want er sluipen ook nu nog veel libellen uit. Zeker soorten als bruinrode heidelibel en paardenbijter kunnen tot lang in de herfst vliegen.

Gemiddeld aantal libellen in meetnet libellen

Drie pantserjuffers

Het was altijd een zeldzame soort, maar de tengere pantserjuffer is sterk toegenomen en is nu op veel plekken de talrijkste pantserjuffer. De aantallen waren dit jaar veel hoger dan we gewend zijn. Het is een soort die voornamelijk ten zuiden van ons voorkomt en die profiteert van hoge temperaturen. Ze ontwikkelen zich snel, zijn goed bestand tegen droogte, ze sluipen in de zomer uit en leggen hun eitjes in stengels op plekken waar ze verwachten dat in de winter weer water komt te staan. Deze strategie werkt de laatste jaren erg goed en de tengere pantserjuffer is dan ook in een groot deel van Nederland algemeen geworden.

Tegelijkertijd zien we de gewone pantserjuffer afnemen in aantal, deze is niet meer zo gewoon als zijn naam doet vermoeden. Klimaatverandering speelt hierbij vast een rol maar de droogte van de afgelopen jaren heeft tengere pantserjuffer ook in de kaart gespeeld, dat is meer de pionier van de twee. Na dit natte jaar zal er op veel plekken weer meer vegetatie in het water groeien. Zal dat de toename van de tengere pantserjuffer weer remmen?

Ook de zwervende pantserjuffer is een soort die van hoge temperatuur en pionier situaties houdt, ook deze lijkt het dit jaar goed te doen als is hij zeker niet zo talrijk als de tengere pantserjuffer.

Tengere pantserjuffer

Overstromingen en libellen

In vergelijking met de problemen die ontstaan zijn door de overstromingen in Limburg zijn de effecten op de libellenfauna natuurlijk heel klein, maar ze kunnen zeker invloed hebben op de libellen die hier voorkomen.

De Roer heeft heel hoog gestaan en stroomde veel harder dan normaal in de zomer. De Roer is een belangrijk leefgebied voor gaffellibel en, in lage aantallen, kleine tanglibel. In de tijd dat deze soorten normaal gesproken vliegen stond het water heel hoog. Dit heeft zeker negatief uitgedrukt voor deze libellen, de plekken waar ze normaal zitten en waar ze zich voortplanten stonden ver onder water. Er zijn er maar heel weinig gezien, wat uiteraard ook komt doordat er niemand kon gaan tellen. Het is niet waarschijnlijk dat dit op lange termijn veel gevolgen zal hebben op populatieniveau. Insectenpopulaties kunnen zich snel herstellen van zo'n gebeurtenis. Er zijn ook populaties van beide soorten in de omgeving aanwezig, zoals bij de Swalm en jonge larven die in de bodem ingegraven leven kunnen dit overleven. Beide soorten doen er meerder jaren over om volwassen te worden.

We zullen de komende jaren zien of er een dip in de populatie is en hoe snel dat zich herstelt. Voor 2021 hebben we uiteraard weinig waarnemingen.

Larven die in het water zitten kunnen uiteraard meespoelen als er een flinke stroming is. Als er stroomafwaarts plekken zijn waar een larf zich verder kan ontwikkelen kunnen op deze manier nieuwe plekken gekoloniseerd worden. Larven van gaffellibellen die wegspoelen uit de Roer komen in de Maas terecht. Komend jaar zouden er stroomafwaarts van Roermond wel eens gaffellibellen uit de Maas kunnen komen. Begin vorige eeuw kwamen hier ook gaffellibellen voor, tussen Roermond en Cuijk. Interessant om te zien of er weer geschikte stukjes zijn.

Ook in België zijn flinke overstromingen geweest, onder andere in de Ourthe. In deze rivier komt de bronslibel voor. Deze populaties zijn nog een flinke afstand van Nederland verwijderd, maar als er larven de Maas ingespoeld zijn bevinden ze zich ze al een stuk dichterbij. Bovendien gaan ze volgend jaar misschien op zoek naar een geschikte plek, daarmee zouden ze nieuwe beken of riviertjes kunnen koloniseren.

Gaffellibel

De heidelibellenpuzzel

De heidelibellen vliegen nu volop. Dit blijft een uitdagende groep omdat er een aantal soorten sterk op elkaar lijken en variabel zijn. Dit geldt vooral voor het trio steenrode, bruinrode en zuidelijke heidelibel. De zuidelijke heidelibel neemt snel toe de laatste jaren en zeker in het zuiden van Nederland kom je deze soort nu regelmatig tegen.

De steen- en bruinrode heidelibel hebben de naam algemeen te zijn in het hele land. Dit was misschien voorheen wel zo, maar steenrode heidelibel is in aantal flink afgenomen. De steenrode heidelibel laat nog geen duidelijke trend in verspreiding zien maar hij lijkt zich naar het noorden terug te trekken. Steenrode heidelibel leeft vooral in water met wat meer structuren, zoals in laagveensloten, en minder in structuurarme wateren waar bruinrode wel veel voorkomt. Daarnaast heeft steenrode heidelibel zijn optimum bij lagere temperaturen. Het is dus zeker de moeite waard om de leden van dit trio af en toe goed te bekijken.

Vliegtijden soortgerichte routes

Voor veel libellensoorten is de vliegtijd alweer voorbij en alle late soorten zijn weer te vinden. Het is koud de laatste tijd en het is niet eenvoudig om een moment te vinden waarop je kunt tellen. Sommige soorten zijn ook laat uitgesloten en vliegen misschien nog wel iets langer dan we hier inschatten, maar slecht weer is juist ongunstig voor de overleving.

De vliegtijd kan ook tussen gebieden flink verschillen, het is verstandig daar rekening mee te houden. Voor een aantal soorten hebben we een verwachting van de topvliegtijd en de soortgerichte routes moeten minstens 3 keer geteld worden binnen deze periode. Als die lokaal anders is dan wat we nu verwachten is de lokale situatie leidend.

De verwachte vliegtijden zijn voor dit jaar:

Groene glazenmaker:	19 juli t/m 29 augustus
Zuidelijke glazenmaker:	19 juli t/m 29 augustus
Bandheidelibel:	19 juli t/m 6 september
Kempense heidelibel:	19 juli t/m 13 september

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Op Facebook is de groep [Libellenmonitoring](#) actief, waar libellentellers (en andere libellenliefhebbers) ervaringen uitwisselen en vragen stellen aan elkaar. Welkom!

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Team Landelijk Meetprogramma Libellen
Gerdien Bos, Roy van Grunsven, Kim Huskens, José Kok
Tel.: 0317-467346
E-mail: meetnet@vlinderstichting.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetprogramma Libellen. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen de optie 'Nieuwsbrief ontvangen' uit te vinken.